Birbal en de bedelaars

Effendi Ketwaru jr.

bron
Effendi Ketwaru jr., *Birbal en de bedelaars*. Megha Boeken, Paramaribo 1992

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/ketw001birb02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

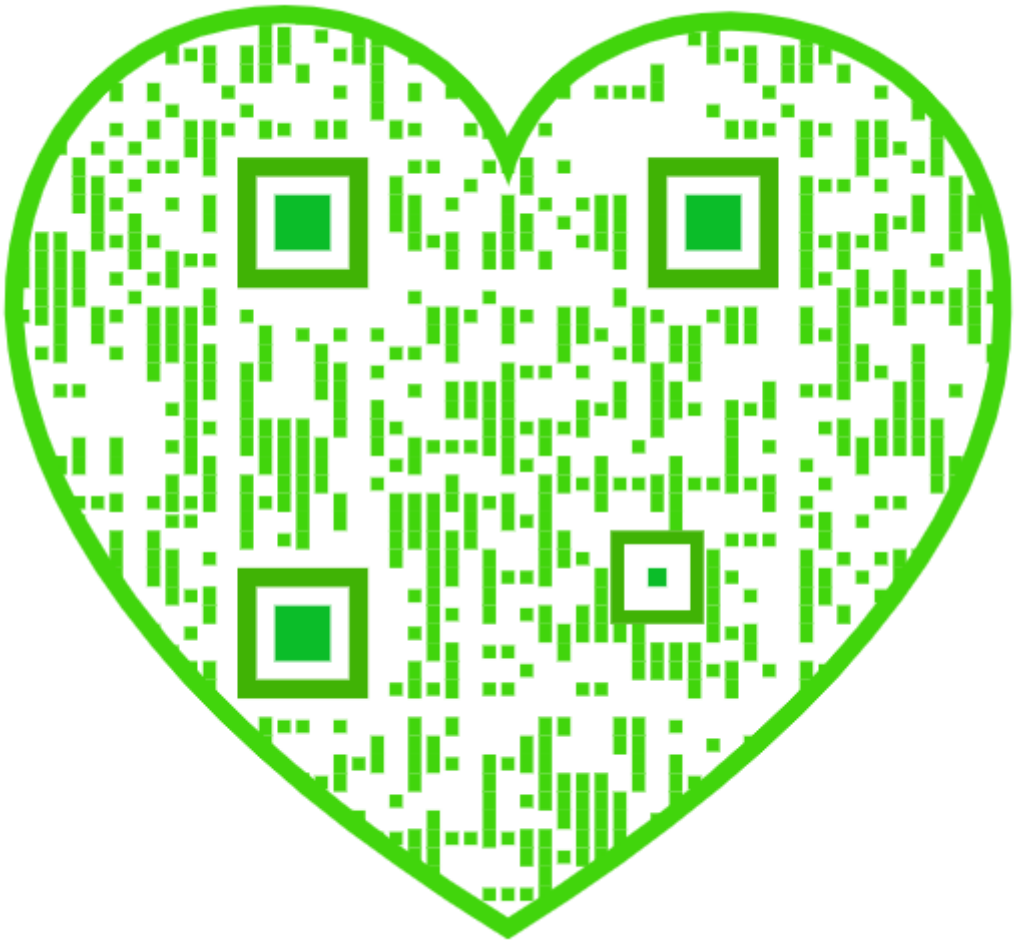

De oneerlijke kleermaker

‘**B**irbal’, vroeg koning Akbar eens, ‘wie zijn de oneerlijkste mensen ter wereld?’

‘Een kleermaker, een drukker en een ambtenaar’, zei Birbal. ‘Een kleermaker steelt een deel van de stof van zijn klant, een drukker steelt zijn papier en een ambtenaar steelt zijn tijd.’

‘Ik heb hier een stuk zijde en ik wil een sari voor de koningin laten maken’, zei koning Akbar.

‘Laten we een kleermaker roepen en kijken wat hij met de zijde doet’, zei Birbal.

De koning ontbood een kleermaker en liet hem aan Birbal over.

‘Hoe heet je?’ vroeg Birbal.

‘Gulab Jamun’, antwoordde de kleermaker met een zoetige stem.

‘Goed. Daar is een kamer waar je je werk moet doen. Er zullen twee wachters bij de deur staan, zodat je niets kan stelen.’

‘Stélen? Hoe kunt u zoiets zeggen? Ik heb nog nooit van mijn leven iets gestolen!’ riep Gulab uit.

‘Onzin’, zei Birbal. ‘Ga meteen aan het werk.’

Gulab begon aan de sari te werken. Een dag ging voorbij. Twee dagen gingen voorbij. Op de derde dag kwam de zoon van de kleermaker aangerend.

‘Moeder zegt dat je meteen thuis moet komen’, zei de jongen.

‘Geklets! Zie je niet dat ik bezig ben? Hoe kan ik de opdracht van de koning negéren? Weet je wel wat voor straf ik zal krijgen?’ antwoordde Gulab boos.

‘Moeder zegt dat je veel te lang bezig bent. Zo zal je nooit veel geld verdienen’, zei de jongen.

‘Wàt!’ riep Gulab uit. Hij was woedend. Hij pakte zijn schoen en smeet die naar zijn zoon. ‘Verdwijn! Ik kom naar huis wanneer ik wil!’

‘Wacht tot moeder dit hoort. Dan zal je wat beleven!’ riep de jongen boos. Hij raapte de schoen op en rende weg.

‘Hou hem tegen!’ schreeuwde Gulab. ‘Hij heeft mijn schoen meegenomen!’ De wachters lachten luid.

‘Wacht tot moeder dit hoort’, zeiden ze plagend.

Eindelijk was de sari klaar en de koning en Birbal mochten deze bewonderen.

‘Heb je echt alle zijde gebruikt die ik je gegeven heb?’ vroeg koning Akbar aan de kleermaker.

‘Maar natuurlijk, Uwe Hoogheid’, antwoordde Gulab. Hij keek verrast en gekwetst. ‘Hoe zou ik iets gestolen moeten hebben? Uw wachters hebben me voortdurend in

de gaten gehouden.'

'En niemand is in je kamer geweest?' vroeg Birbal.

'Niemand!' kon Gulab naar waarheid antwoorden. Koning Akbar knikte bedachtzaam, betaalde Gulab zijn loon en stuurde hem weg.

'Wel, Birbal? De kleermaker kan onmogelijk iets gestolen hebben', zei de koning.

'We zullen zien', zei Birbal.

Enkele dagen later ging één van de dienstmeisjes van de koningin naar de markt. Daar zag ze een vrouw in een bloes van dezelfde zijdestof als die van de koningin. De vrouw bleek Gulabs echtgenote te zijn. Toen de koningin dit alles hoorde, liep ze naar de koning en mopperde en klaagde.

'Iedere vrouw op de markt heeft net zo'n sari als jij me geschonken hebt. Ha! Wat voor een koningin moet ik zo voorstellen? Je laat me in de kleren van marktvrouwen rondlopen!'

Koning Akbar zuchtte. Hij liet Birbal roepen en vertelde hem over Gulabs vrouw.

Birbal luisterde aandachtig en zei toen: 'Uwe Hoogheid, laat Gulab roepen en geef hem weer een opdracht om een sari te maken. We zullen zien of hij weer wat zal stelen. Maar eerst wil ik de wachters uitgebreid spreken.'

Gulab werd geroepen en ging aan het werk. De twee wachters stonden op hun post en hielden alles en iedereen

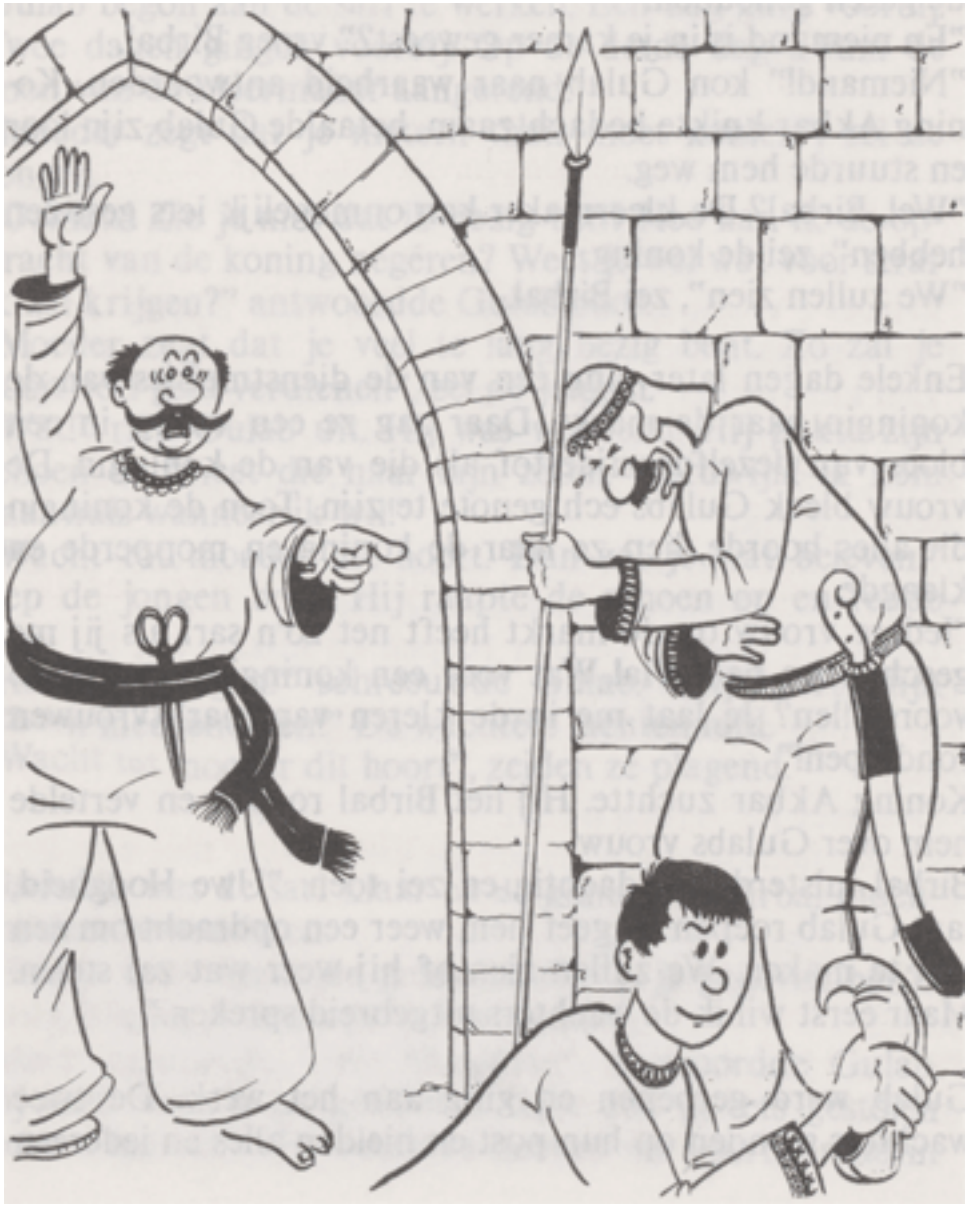

scherp in de gaten. Na enkele dagen verscheen de zoon van Gulab weer.

‘Báp re! Nu ben je al wéér bezig! Moeder is erg boos dat je zoveel tijd verspilt. Ze zegt dat je onmiddellijk thuis moet komen!’ riep de jongen. De wachters begonnen te lachen.

‘Zeurkous! Heb je niet genoeg gehad? Verdwijn!’ brulde Gulab en hij smeet een schoen naar het hoofd van de jongen.

De jongen stapte opzij en riep: ‘Mispoes! Mikken kan je ook al niet!’ Hij raapte de schoen op en rende weg.

‘Hou hem tegen! Stop hem!’ schreeuwde Gulab. De wachters konden nauwelijks op hun benen staan van het lachen.

‘Ik heb hem!’ klonk een stem. Het was de stem van Birbal. Hij hield de jongen bij zijn kraag vast. Gulab keek onthutst en helemaal niet blij.

‘Dank u, dank u! Mag ik mijn schoen nu terug?’ vroeg Gulab.

‘Natuurlijk!’ zei Birbal, ‘maar ik zal de koning erbij roepen. Die vindt ongehoorzame jongens erg vermakelijk.’

Koning Akbar werd geroepen en nadat Birbal hem over de ruzie tussen Gulab en zijn zoon verteld had, zei de koning: ‘Heb je me hiérvoor geroepen, Birbal? Voor zoiets onbenulligs? Ik dacht dat je de dief te pakken had!’

‘De diéven, Uwe Hoogheid’, zei Birbal. ‘Wachter, neem die schoen en kijk of je hand erin past.’

De wachter aarzelde even maar deed wat hem gezegd werd. Met veel moeite wrong hij zijn hand in de schoen van Gulab. Toen de wachter zijn hand terugtrok, keek iedereen verbaasd naar het lapje zijde in de hand van de wachter. Iedereen, behalve Birbal.

‘Ziet u, Uwe Hoogheid’, zei Birbal, ‘Gulab deed alleen alsof hij en zijn zoon ruzie maakten. Het lapje zijde verborg hij in zijn schoen en de schoen smeet hij naar zijn zoon.’

De Mahabharata van koning Akbar

Op zekere dag vertelde een dichter enkele verhalen uit de Mahabharata. Iedereen kende het verhaal van de Pandavas en de Kauravas. Maar een ieder wilde het verhaal telkens weer horen.

Toen de dichter het verhaal beëindigd had, zei één van de hovelingen: ‘Uwe Hoogheid, waarom laat u iemand niet een Mahabharata over uw leven schrijven? U heeft zo veel heldendaden verricht en avonturen meegemaakt. Het zal vast een prachtig boek worden!’

‘Dat is waar’, zei koning Akbar. ‘Maar wie kan zo'n prachtig boek schrijven?’

‘Er is maar één persoon die zo'n boek kan schrijven’, zei een hoveling die Birbal haatte, ‘en die persoon is Birbal!’ De hoveling wist dat Birbal nooit zo'n boek zou kunnen schrijven en dat de koning dan erg boos zou worden.

‘Natuurlijk!’ zei koning Akbar. ‘Birbal moet een Mahabharata over mijn heldendaden schrijven!’

Toen koning Akbar de opdracht aan Birbal gaf, zag Birbal het onmogelijke van de opdracht direct in. Toch moest hij aan het bevel van de koning voldoen. Niemand

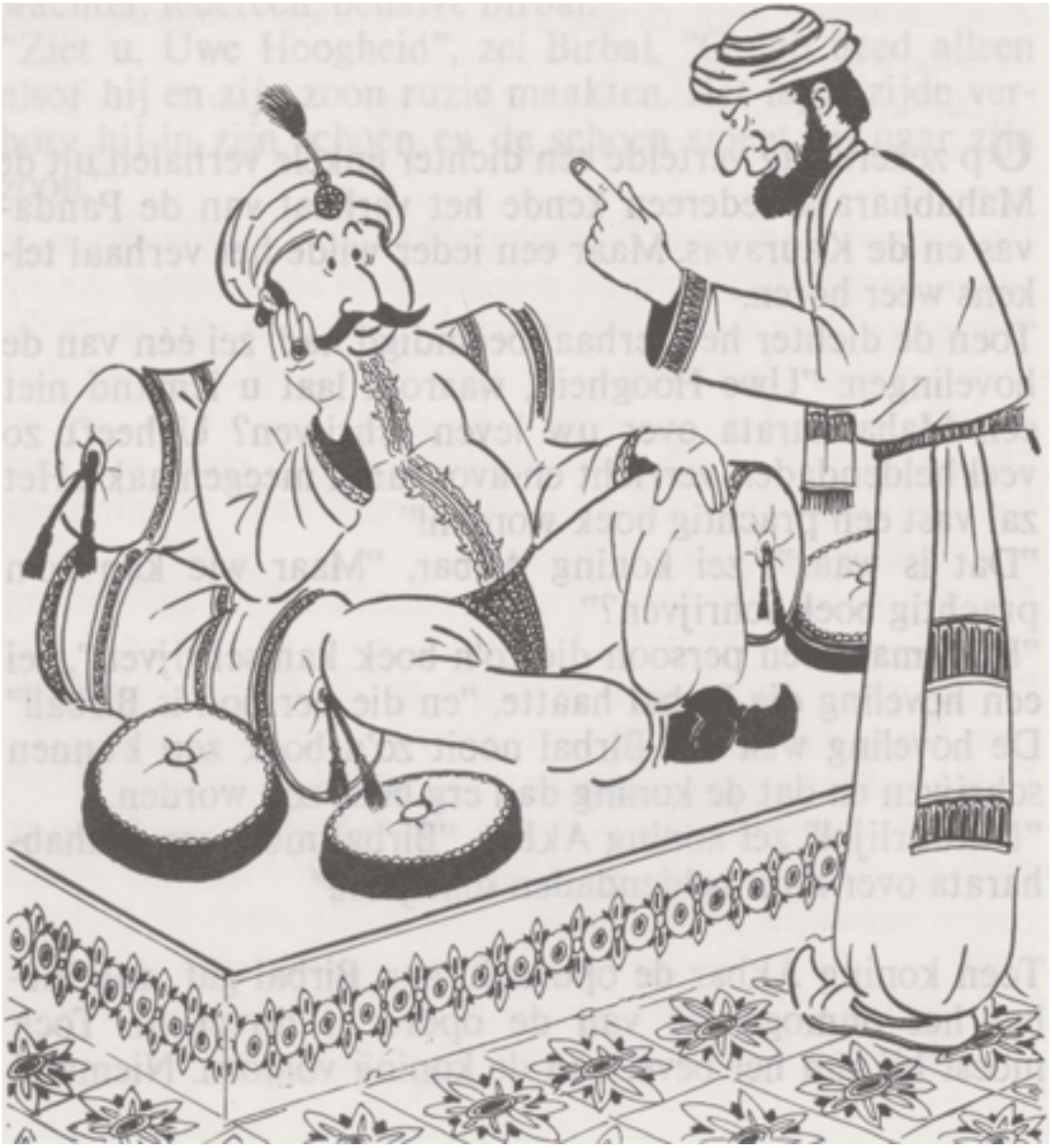

weigerde een bevel van de koning.

‘Trek het land in en praat met de mensen. Ondervraag ze over mijn avonturen en heldendaden. Je zal veel tijd en veel geld nodig hebben. Hier heb je honderdduizend gulden. Dit moet voldoende zijn voor drie maanden’, zei koning Akbar.

Birbal trok het land in. Hij reisde naar alle hoeken en streken. En overal waar hij kwam, liet hij wegen aanleggen, kanalen graven en bruggen bouwen. Toen de drie maanden verstreken waren, keerde Birbal terug naar de hoofdstad. Hij had een groot, zwaar boek bij zich. Er stond geen woord in geschreven.

‘Ik ben bijna klaar met het laatste hoofdstuk, Uwe Hoogheid’, zei Birbal aan de koning. ‘Ik moet nog één verhaal schrijven. Maar ik moet eerst de toestemming van de koningin hebben.’

‘Dat is goed. Maar je moet wel voortmaken! Ik ben erg benieuwd naar mijn Mahabharata’, zei koning Akbar.

Birbal ging naar de koningin en zei: ‘De koning heeft me bevolen om een Mahabharata over zijn leven te schrijven. Zoals u weet, werd de koningin uit de Mahabharata gevangen genomen door haar vijanden. U bent de heldin in mijn boek. Daarom is het noodzakelijk dat u hetzelfde overkomt als de koningin uit de Mahabharata.’

‘Ben ik écht de heldin in de nieuwe Mahabharata?’ vroeg de koningin. ‘En wat moet mij dan nog méér overkomen?’

‘Dat uw vijanden u bespotten en vernederen. Heb ik uw toestemming?’ vroeg Birbal.

‘Nóóit! Als je zulke verhalen over mij schrijft, laat ik je meteen onthoofden! Verbrand dat boek meteen!’ gilde de koningin.

Birbal verbrandde het boek. Daarna liep hij naar koning Akbar en vertelde hem wat er gebeurd was.

‘Als u wilt, kan ik het boek opnieuw schrijven, Uwe Hoogheid’, zei Birbal.

‘Nee, het zou te veel tijd en geld kosten’, zei de koning treurig.

Birbal en de bedelaars

Birbal wist altijd alles beter en zelfs koning Akbar begon hiervan te vervelen. De koning zocht een manier om Birbal een toontje lager te laten zingen. Een reden was gauw genoeg gevonden. De koning liet Birbal roepen en zei wrevelig: ‘Birbal, je bent erg knap maar ik vind dat je de laatste tijd te weinig respect voor me hebt. Je moet gestraft worden. Daarom verban ik je voor twee jaar van het hof.’

Birbal keek verbaasd. Toen zei hij: ‘Uwe Hoogheid, vergeet u niet de belofte die u mij eens gegeven hebt?’

‘Welke belofte was dat?’ vroeg de koning terwijl hij zich tegelijkertijd afvroeg of hij Birbal niet voor twee, maar voor vier jaren moest verbannen.

‘U heeft eens gezegd dat indien ik ooit gestraft diende te worden, ik mijn eigen straf mocht kiezen.’

Koning Akbar beet op zijn lippen. Birbal sprak de waarheid. De koning had deze belofte in aanwezigheid van alle hovelingen gedaan.

‘Goed dan, kies je eigen straf. Maar zorg ervoor dat je rechtvaardig bent, net als ik’, zei koning Akbar.

‘Uwe Hoogheid, wie kan uw rechtvaardigheid evenaren?

Ik kan hoogstens een poging wagen. Daarom verzoek ik u de twee armste bedelaars van de stad te laten roepen. Ik leg mijn straf in hùn handen. Zij mogen mijn straf bepalen.'

'Wat een onzinnig idee!' riep koning Akbar uit. 'Dat kan ik toch niet doen? Hoe kan ik zulke mannen over de adviseur van de koning laten beslissen? Ze zouden het trouwens niet durven!'

Birbal bleef echter bij zijn standpunt en herinnerde de koning aan zijn belofte. Uiteindelijk gaf de koning toe en hij liet de twee armste bedelaars uit de stad halen.

'Ik ben erg ontstemd over het gedrag van Birbal, mijn adviseur', zei de koning tegen de bedelaars. 'Ik wil dat jullie een straf voor hem bedenken.'

De bedelaars konden hun oren niet geloven. Ze vielen voor de voeten van de koning neer en klaagden: 'We zijn maar arme, nietswaardige bedelaars, Uwe Hoogheid. We kunnen onmogelijk de adviseur van de koning straffen.'

'Jullie moeten doen wat ik jullie zeg! Over een half uur kom ik terug om te horen wat voor straf jullie bedacht hebben. En vergeet niet dat ik erg boos ben op Birbal!'

'Laten we snel wat bedenken', zeiden de bedelaars tegen elkaar toen de koning de zaal verlaten had, 'anders zal koning Akbar voor òns een straf bedenken!'

'We kunnen Birbal laten onthoofden!' zei de ene bedelaar.

'Nee, dat zal de koning niet zo leuk vinden. Het leven is

Effendi Ketwaru jr., ***Birbal en de bedelaars***

een lijdensweg. En Birbal moet zo lang mogelijk lijden. Als we hem laten onthoofden, heeft hij maar heel even pijn.'

'Laten we hem verbannen!'

'Ach, nee. Dat is toch geen straf? Dan leeft Birbal vrolijk en onbezorgd verder!'

'Laten we hem een boete opleggen!'

De bedelaars keken elkaar aan. Dit was een heel goed idee! Wat was er erger dan een geldboete? Kon er iets ergers bestaan?

'Maar hoe hoog moet de boete zijn?' vroeg de ene bedelaar.

'Tien gulden!' zei de ander.

'Is dat niet een beetje veel?'

'Misschien. Maar je moet niet vergeten dat koning Akbar erg boos is. Als we Birbal niet zwaar genoeg straffen, wordt de koning boos op òns!'

'Je hebt gelijk. Maar dan is tien gulden niet voldoende. Twintig gulden zou veel beter zijn. Koning Akbar is dan meteen tevreden.'

'Twìntig gulden! Weet je wel wat je daar zegt? Waar zou Birbal dan van moeten leven? Zijn vrouw en kinderen zullen omkomen van de honger. En dat zal koning Akbar beslist niet leuk vinden!'

'Vijftien gulden dan?'

'Vijftien gulden lijkt me redelijk.'

Zo werden de bedelaars het eens over de straf voor Birbal.

Toen koning Akbar de zaal binnenkwam om te vernemen wat voor straf de bedelaars bedacht hadden, zeiden ze: ‘Uwe Hoogheid, we hebben besloten om Birbal een boete te laten betalen van vijftien gulden. We hopen dat het niet te veel is.’

Koning Akbar schudde zijn hoofd en keek de bedelaars nadenkend aan. Toen zuchtte hij diep, bedankte de bedelaars en stuurde ze met geschenken weg. Later in de middag liet hij Birbal roepen.

‘En, Uwe Hoogheid, weet u al hoe mijn straf eruit ziet?’ vroeg Birbal.

‘De bedelaars hebben besloten je tot vijftien gulden boete te veroordelen. Ze waren bang dat de boete misschien wat aan de hoge kant was.’

Birbal glimlachte.

‘Birbal’, zei koning Akbar, ‘het was erg slim van je om de armste bedelaars van de stad een straf voor je te laten bedenken. Ze konden zich niets ergers voorstellen dan een boete. En wàt voor een boete!’

De grote god Indra

Koning Akbar was een liefhebber van verhalen. Vrijwel elke week liet hij een verteller naar het paleis komen om verhalen te vertellen. Dan zat de koning met zijn vrienden op de met gouden draden geborduurde mat en luisterde naar de verteller. De koning hield van verhalen over veldslagen en dappere veldheren. Op één van de vertelavonden werd het favoriete verhaal van koning Akbar verteld. Het verhaal ging over één van de dappere koningen uit koning Akbars familie.

De verteller was een magere, oude man met een warme, boeiende stem. Hij vertelde over de dappere Babar die reeds op zijn elfde jaar koning was geworden. De verteller eindigde zijn verhaal niet met Babar, maar ging dóór met vertellen. Hij vertelde over de grote koning Akbar, wiens volk zo veel van hem hield omdat hij zo veel van zijn onderdanen hield.

'U bent de grootste koning aller tijden', zei de verteller. 'U bent nog groter dan de grote god Indra!'

Iedereen applaudisseerde. De hovelingen juichten. De koning dankte de verteller voor zijn lof. Toch dacht de koning: Hoe kan ik groter dan de god Indra zijn?

Nadat de verteller vertrokken was, riep koning Akbar de hovelingen bij elkaar.

‘Waarom ben ik groter dan de god Indra?’ vroeg koning Akbar.

De hovelingen keken elkaar aan. Ze geloofden geen van allen dat koning Akbar groter was dan de god Indra. Maar niemand durfde dit te zeggen. Koning Akbar liep van de ene hoveling naar de andere, maar niemand durfde zijn mond open te doen. Toen kwam de koning bij Birbal.

‘Birbal, denk jij dat ik groter ben dan de grote god Indra?’

‘Ongetwijfeld, Uwe Majesteit’, antwoordde Birbal.

‘Maar dat kan toch niet waar zijn? Weet je wel wat je daar zegt?’ vroeg de koning.

‘Uwe Hoogheid’, zei Birbal, ‘er is minstens één ding wat u wèl kan en Indra niét!’

‘En dat is?’

‘Indien u iemand uit uw land wenst te verbannen, kunt u dit zonder enig probleem doen. Maar Indra niet. Indra bezit èlke plek in het heelal! Er is geen plek ter wereld waarheen hij iemand kan verbannen. Begrijpt u wat ik bedoel, Uwe Hoogheid?’

Koning Akbar glimlachte en zei dat hij Birbal begrepen had.

De koning gaat op jacht

Koning Akbar was dol op jagen. Soms jaagde hij op buffels en tijgers, soms op herten. Zijn vrienden en hovelingen vergezelden hem altijd. Dan reden ze op hun paarden en olifanten over de graanvelden want daar in de buurt hield het wild zich vaak op. De koning en zijn vrienden hadden echter niet in de gaten dat hun paarden en olifanten het gewas vernielden.

Op zekere dag kwamen de boeren bij Birbal klagen: ‘De koning en zijn vrienden rijden over onze velden en vernietigen onze gewassen. Als we geen graan kunnen oogsten, zullen we omkomen van de honger. Kunt u ons niet helpen?’ Birbal dacht even na en beloofde de boeren dat hij voor een oplossing zou zorgen.

Enkele dagen later gingen koning Akbar en zijn vrienden weer op jacht. Birbal was ook van de partij. Ze werden door meer dan vijftig ruiters vergezeld. De grond dreunde en de paarden en olifanten vertrapten alles wat voor hun poten kwam.

Overal in de dorpen verspreidde zich het nieuws: de koning gaat op jacht! De boeren liepen uit en verzamelden

zich langs de paden die naar de graanvelden leidden.

Koning Akbar glunderde en wendde zich tot Birbal: ‘Zie je hoeveel het volk van mij houdt? Iedereen wil getuige zijn van mijn moed en jachtkunst!’

Birbal keek bedenkelijk en zei: ‘U heeft gelijk. De boeren willen allemaal getuige zijn van uw jachtpartijen.’ De koning glom van trots.

‘Halt houden!’ riep de koning plotseling. De ruiters hielden hun paarden en olifanten in.

‘Hoe heet jij?’ vroeg koning Akbar aan een boer.

‘Abdul, Uwe Hoogheid’, antwoordde de boer.

‘Wel, beste Abdul, zie je deze graanvelden? Je bent een brave man. Ik schenk je al deze graanvelden!’

‘Dank u wel, Uwe Hoogheid. Maar deze graanvelden heeft u me bij een vorige jachtpartij reeds geschonken’, antwoordde de boer een beetje verlegen.

‘Hm! Is dat zo? Wel, dan zijn deze graanvelden dubbel gezegend want ze zijn tweemaal door een koning geschonken!’, zei koning Akbar en hij keek Birbal triomfantelijk aan.

‘Doorrijden!’ riep de koning.

Na enkele uren door de velden gereden te hebben, kreeg de koning het warm. De zon stond al hoog aan de hemel en ze hadden nog geen buffel, tijger of hert gezien.

‘We kunnen in de schaduw van de nimboom daar uitrusten’, zei Birbal. De koning stemde toe en hij gaf het bevel de jacht voorlopig te staken.

Koning Akbar en Birbal stegen van hun paarden af en gingen in de koele schaduw van de nimboom zitten. Terwijl ze zo uitrustten, hoorden ze enkele vogels in de boom scharrelen en piepen. Nieuwsgierig keek koning Akbar op. Hij zag twee paar uilen op de takken zitten.

'Jij weet toch alles, Birbal? Wat zeggen die uilen tegen elkaar?'

Birbal luisterde aandachtig en zei: 'Ze maken ruzie.'

'Waarom?'

'De vader van het meisje wil dat de vader van de jongen een datum noemt voor de bruiloft. De vader van de jongen weigert dit te doen. Hij is niet tevreden met de bruidsschat. Hij wil dat de vader van het meisje hem nog eens twintig vernietigde velden schenkt. De vader van het meisje zegt dat hij wat geduld moet hebben. Over enkele weken zal hij hem niet twintig, maar dertig vernietigde velden schenken.'

'Zo? En hoe wil de vader van het meisje dit allemaal klaarspelen?' vroeg koning Akbar.

Birbal zei niets. Hij hield zijn hoofd schuin en luisterde aandachtig naar de uilen. Na een tijdje zei hij: 'Heel eenvoudig, Uwe Hoogheid. De vader van het meisje zegt dat de koning van jagen houdt. Hij rijdt over de velden en hij heeft al veel gewassen beschadigd en vernietigd. Als hij zo doorgaat met jagen, zal het niet lang meer duren of alle velden zullen vernietigd zijn...'

Koning Akbar keek naar de grond. Na enkele minuten zei hij: 'Ik heb helemaal niet gedacht aan de schade die ik

Effendi Ketwaru jr., ***Birbal en de bedelaars***

met de paarden en olifanten heb aangericht. Ik heb alleen maar aan mijn eigen plezier gedacht. Beste Birbal, ik zal nooit meer in de velden gaan jagen.'